

Autisme... niet begrepen? Niet herkend!
Gemeente Koggenland 6 november 2017

GGZ Noord-Holland-Noord
& Stichting Deuvel

Mieke Bellinga
Mariëlle Witteveen

Overzicht

- Autisme net ff anders
- Herkennen van autisme in contact
- Autisme Specifieke Communicatie
- Vragen

zichtbaar beter

Autisme net ff anders..

Autistisch denken
Prikkelverwerking
Informatieverwerking
Waarneming
Contextblindheid

zichtbaar beter

Autistisch denken

Een andere manier van denken,
waarnemen en betekenis verlenen

- TOM
- EF
- CC
- Contextblindheid

zichtbaar beter

Theory Of Mind

Moeite met empathisch denken

- *Vaardigheid die toelaat **bewust** te zijn van eigen denken en dat van een ander*
- *Ligt aan de basis van het begrijpen van menselijk gedrag en onze communicatie*

bron: autisme centraal

zichtbaar beter

Executieve Functies

Moeite met probleemoplossend denken

- *Vaardigheid om de meest adequate strategie te kiezen, uit te voeren en te evalueren om een probleem op te lossen*

zichtbaar beter

bron: autisme centraal

Centrale Coherentie

Moeite met filterdenken

- *Vaardigheid om in een veelheid van prikkels de samenhang te zien en te kunnen filteren in **belangrijk** en **onbelangrijk***

bron: autisme centraal
Noord-Holland-Noord
GGZ

zichtbaar beter

Prikkels

Hypogevoeligheid

- *Niet of weinig reactie op gewone zintuiglijke prikkels*

Hypergevoeligheid

- *Overdreven reactie op gewone zintuiglijke prikkels*

Vertraagde verwerking

- *Signalen komen later binnen en dus verlate reactie*

 Noord-Holland-Noord
GGZ

zichtbaar beter

Overprikkeling

Teveel en/of tegelijk plaatsvinden van prikkels

Gevolgen:

- *Gebrek aan overzicht*
- *Verstoorde informatieverwerking*
- *Meer kans op fouten*
- *Overbelasting*

zichtbaar beter

Overbelasting

Overprikkeling + stress + overprikkeling + stress + stress + stress + stress + stress

Gevolgen:

- *Woedeaanval, depressieaanval, uitval*

zichtbaar beter

Informatieverwerking

Voorspellende brein

- *Eerst het geheel dan de details*
- *Supersnelle scan door brein van essentie*
- *Daarna controle via details*

zichtbaar beter

Informatieverwerking Witteveen

- **Waarnemen**
- Verwerken
- Iets mee doen

zichtbaar beter

Informatieverwerking Witteveen

- Waarnemen
- **Verwerken**
  - *Stukjes aan elkaar plakken / weggooien*
  - *In juiste volgorde plaatsen*
- iets mee doen

zichtbaar beter

Informatieverwerking Witteveen

- Waarnemen
- Verwerken
- **iets mee doen**
  - *Context bepalen*
  - *Betekenis geven*

zichtbaar beter

Informatieverwerking Witteveen

- *Stukjes aan elkaar plakken / weggoaien*
- *In juiste volgorde plaatsen*
- *Betekenis geven*
- *Context bepalen*

zichtbaar beter

Contextblindheid

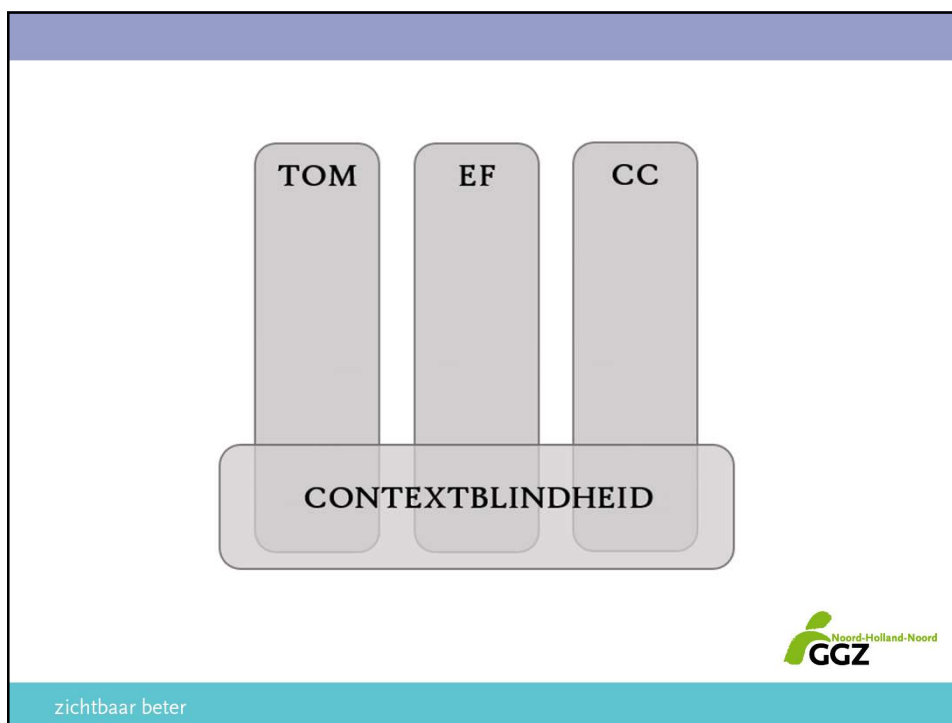
Moeite met het spontaan gebruiken van context in betekenisverlening

- *De vaardigheid om **spontaan** en **onbewust** context te gebruiken in het **verlenen** van **betekenis***
- *Wat past wel en wat past niet in een bepaalde context*

zichtbaar beter

Context...

Is de gids in onze zoektocht naar betekenis:

- Alles in een bepaalde situatie
in de omgeving, op de achtergrond
- Dat de betekenis van iets
voorwerp, handeling, gebeurtenis, woord, ...
- Onthult en beïnvloedt

bron: Peter Vermeulen – Autisme als contextblindheid

Herkennen van autisme in contact

- Wederkerigheid
- Non-verbale communicatie
- Ontwikkelen, handhaven en begrijpen van sociale relaties
- Stereotiep gedrag
- Voorspelbaarheid, gedragsroutines en rituelen
- Beperkte interesses
- Sensorische over- en ondergevoeligheden

zichtbaar beter

Wederkerigheid: in gesprek

- Sociale gesprekken: mensen met autisme sterk in inhoudelijke gesprekken, niet in sociale gesprekken
- Vragen stellen: welke vragen stel je??
- Wat wil de ander? Korte reacties of juist uitgebreid
- Taal letterlijk nemen
- Te eerlijk zijn
- Gericht op details en inhoud

zichtbaar beter

Vervolg wederkerigheid

- Interesses delen
- Emoties en gevoelens delen
- Aanvoelen van en reageren op de emotie van de ander
- Initiatief nemen in sociaal contact

zichtbaar beter

Non-verbale communicatie

- Oogcontact
- Gezichtsuitdrukkingen
- Mimiek, lichaamstaal en gebaren
- Integratie van verbale en non-verbale communicatie

zichtbaar beter

Ontwikkelen, handhaven en begrijpen van sociale relaties

- Sociaal gedrag aanpassen aan de situatie
- Fantasieën delen en doen-alsof
- Intieme relaties aangaan en onderhouden
- Contacten als onprettig of vermoeiend ervaren

zichtbaar beter

Stereotiep gedrag

- Motoriek
- Gebruik objecten
- Stereotiepe spraak en echolalie
- Idiosyncratisch taalgebruik

zichtbaar beter

Voorspelbaarheid, gedragsroutines en rituelen

- Moeite met veranderingen
- Moeite met overgangssituaties
- Rigide denkpatronen
- Vasthouden aan routines
- Rituele patronen in gedrag

zichtbaar beter

Beperkte interesses

- Interesses die ongewoon zijn qua aard
- Interesses die ongewoon zijn qua intensiteit
- Persevereren in verzamelen

zichtbaar beter

Ondersteuning nodig bij...

Context

Prikkelverwerking

Theory Of Mind

Executieve Functies

Centrale Coherentie

zichtbaar beter

Doen we onder andere door...

Autisme Specifieke Communicatie

zichtbaar beter

Autisme specifieke communicatie

Rust en respect

- *basisrust*
- *luister*
- *gelijkwaardig*

zichtbaar beter

Autisme specifieke communicatie

Concreet en creatief

- *specifiek*
- *structuur*
- *passend*

zichtbaar beter

Autisme specifieke communicatie

Zeg wat je bedoelt!

- *Vraag of opdracht*
- *Wens of verwachting*
- *Eerlijk*
- *Letterlijk*

zichtbaar beter

En nu?

- Handleiding (helpen) maken
- Wat helpt wel, wat helpt niet
- Ontspanningsactiviteiten
  - Sport, bewegen, hobby's, ontspanning
- Verzamel ondersteuners
- Ontdek en ontwikkel je capaciteiten

zichtbaar beter

Verkorte handleiding Witteveen

- Overzicht door week- en dagplanning
- Ontspanningsactiviteiten
  - *gitaren, gamen, werken*
- Ondersteuning door hulpverleners, vrienden, collega's
- Capaciteiten blijven inzetten en doorontwikkelen

zichtbaar beter

Samenvattend

Autistisch denken

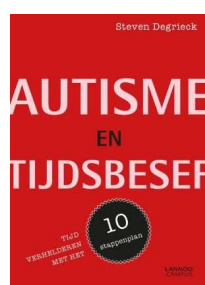
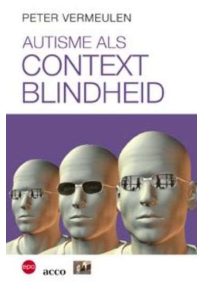
- *TOM / EF / CC*
- *Contextblindheid*
- *Verwerking van prikkels en informatie*
- *Waarneming*
- *Autisme specifieke communicatie*

TAM

zichtbaar beter

Boeken

zichtbaar beter

zichtbaar beter